

Križanić evoluigintaj la ideon de slava unueco (ekz. Vinko Pribojević en la 16-a jarcento, Mauro Orbin komence de la 17-a jc. k.a.), estis konvinkitaj, ke ĉiuj slavoj parolas la saman lingvon. Križanić male konsciis pri la lingva fragmentiĝo de la slavoj, strebante realigi lingvan unuigon de ĉiuj slavaj popoloj. Li ne nur detale prilaboris sian projekton de tutslava lingvo, sed ankaŭ realigis ĝin en praktiko – preskaŭ ĉiuj liaj verkoj estas skribitaj en tiu lingvo. La ideo de tutslava lingvo aperas en du verkoj: *Objasnenje vivodno o pisme slovienskom* – „Konkluda klarigo pri la slava skribo” el 1661 kaj *Gramatično izkazanje o ruskom jeziku* el 1666 – „Gramatika prezento de la rusa (= slava) lingvo”.

Konfido de Križanić, ke lingvon eblas prilabori, fortiĝis per la fakto, ke slavono estis funkcia dum pluraj jarcentoj. Ĝi estis ankoraŭ komence de la 17-a jc. kodigita per la gramatiko de Meletios Smotrickij. Tiu ĉi gramatiko ne kontentigis Križanić, kiu konceptis la gramatikon de sia tutslava lingvo kiel liberan de neslavaj elementoj (grekismoj). Li komprenis, ke dialektoj kaj literatura lingvo ne estas la samo. En la antaŭparolo al sia gramatiko li skribas, ke la grekoj, malgraŭ sia disdialektiĝo, uzis komunan skriblingvon kaj bone komprenis unu la alian. La samo estu farita ĉe la slavoj. Gramatiko kaj vortaro de lia tutslava lingvo estas sintezo de elementoj de diversaj slavaj lingvoj: la vortaro inkluzivas ĉirkaŭ 10% da rusaj, la saman procentaĵon el slavonaj kaj kroataj (serbo-kroataj) vortoj, sekvas la fontoj pola, ukraina kaj aliaj. La stoko da vortoj de ĉiuj slavaj lingvoj estas proksimume 60%. Granda nombro da vortoj estis kreita de Križanić mem, kun uzo de komunaj slavaj sufiksoj kaj prefiksoj: *law-nik* „leĝo-ulo = juĝisto”, *rast* „kresko = procento”, *ustawi* „starig[itaĵ]oj = leĝoj”, *mudr-óst* „saĝo-eco = scienco”, *umi-tel* „scipov-isto = artisto” kaj *umitel-nosti* „scipov-aĵoj = scioj” k.a. Križanić desegnis kunmetitajn vortojn de la tipo *samo-wlad-stwo* „mem-reg-ado = autokratio”, *jedino-wlad-stwo* „unu[nur]-reg-ado = monokratio”, *ljudo-der* „homo-draŝ[ant]o = tirano”, *ljudo-der-stwo* „homo-draŝ-ado = tiran-eco” ktp. Jen specimeno de la tutslava lingvo de Križanić:

Iazika sowerszenóst iest sâmo potřebno orudie k' mudrósti, i iedwá né stanowito iee známe. Czîm kîy naród imaet izradnéyi iazik, tim prigodné i witwornée razprawlyáet remestwâ i wsákije umítelyi, i promisli. Obílie besédi, i legotá izgowóra, mnógo pomagáet na mudrich sowétow izobreténie, i na wsákich mîrnych i rátnich děl leznée obwerszénie.

Suvereneco de la lingvo estas la plej necesa armilo de la saĝeco kaj ĝia preskaŭ plej grava karakterizaĵo. Ju pli bone ordigitan lingvon havas iu nacio, despli sukcese kaj lerte ĝi okupiĝas pri metioj kaj diversaj artoj kaj komercoj. Riĉeco de vortprovizo kaj facileco de prononco multe helpas ĉe ellaboro de saĝaj planoj kaj ĉe sukcesa realigo de diversaj pacaj kaj militaj aferoj.

La verko ne gajnis rimarkindan akcepton post sia publikigo kaj estis vidata pli-malpli kiel kuriozaĵo. Tamen, en la jaroj 1848 kaj 1859 ĝi estis komplete republikita en du volumoj kaj oni komencis detale pristudi ĝin, en la 20-a jc. okupiĝis pri ĝi pluraj lingvistoj, i.a. unu magistra disertaĵo, lastatempe Meyer (2014) kaj precipe Duliĉenko (2016), kiu komentas: „*La tutslava lingvo de Križanić reprezentas aposterioran lingvosistemon, kiu ne plene koincidas kun ajna slava lingvo, inkluzive de slavono. En la estonteco iros la saman vojon ankaŭ sekvaj konstruantoj de projektoj de la tutslava aŭ insterslava lingvo.*”

En la 19-a jc., la ideo de slava reciprokeco iĝis pli grava lige al la movado por nacia reviviĝo. Ekestis literaturaj lingvoj bazitaj sur parolaj lingvoj de unuopaj popoloj. Por la serboj faris tiun laboron Vuk S. Karadžić (1787–1864), ĉe kroatoj Ljudevit Gaj (1809–